

Täysistunto

Torstai 28.10.2021 klo 18.10—19.11

4. Lakialoite laiksi isyyslain 44 §:n kumoamisesta

Lakialoite LA 20/2021 vp Jukka Kopra kok ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Avaan keskustelun. — Esittelypuheenvuoro, edustaja Kopra, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.44 **Jukka Kopra kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä käsillä oleva lakialoite koskee isyyslain 44 §:n kumoamista. Olemme tästä asiasta keskustelleet täällä salissa viime aikoina useaan otteeseen.

Ongelma on, että nykyisen isyyslain 44 § estää lapsen edun toteutumisen tapauksissa, joissa isyyden korjaamisen voitaisiin katsoa olevan lapsen edun mukaista. Nykyinen laki sallii tilanteen, jossa isäksi voidaan vahvistaa vasten tahtoaan henkilö, joka voi kiistatta osoittaa, ettei ole lapsen isä. Määräajan umpeuduttua tätä oikeuden päätöstä ei voi tosiasiallisesti millään tavoin enää isäksi vahvistetun toimesta muuttaa, vaikka esimerkiksi geeniteknologialla voidaan osoittaa kiistatta, ettei isäksi vahvistettu ole lapsen oikea isä.

Tällä lakialoitteella tavoitellaan kahta parannusta: ensinnäkin virheellisten isyysuhteiden korjaamista ja toisekseen perhe-elämän suojaamista.

Ei-biologinen isyys voi paljastua milloin vain, ja siksi isyyden kumoamisen kahden vuoden määräaika tulisi poistaa. Virheellisestä isyydestä aiheutuu juridisten velvoitteiden lisäksi asianosaisille merkittävää henkistä haittaa ja kärsimystä.

Lapsen oikeuksien sopimuksessa linjataan, että julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Lapsen oikeuksien komitea on jo ennen nykyisen isyyslain voimaantuloa antanut Suomelle huomautuksen siitä, ettei lainsäädännössä viitata kattavasti lapsen etuun. Nyt on mahdollisuus korjata tämä tilanne.

Nykyinen isyyslaki toteaa lapsen edun toteutuvan parhaiten silloin kun lapsen oikeudellisenä isänä on biologinen isä. Tämä on myös terveellä järjellä ajateltuna suotuisin tavoitetila, joskin on selvää, ettei se aina eri syistä ole mahdollista. Isyyden kumoaminen voi lapsen edun näkökulmasta olla myönteistä, koska virheellisen isyyden kumoamisen myötä avautuu mahdollisuus vahvistaa lapsen isäksi tämän biologinen isä. Nykyisen isyyslain 44 § käytännössä estää isyyden korjaamisen sen jälkeen kun lapsi on täyttänyt kaksi vuotta. Tämä epäkohta tulee siis nyt korjata. Se on niin isien kuin lasten etu.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2021 vp

Vireillä olevassa hallituksen esityksessä vanhemmuuslaiksi ei tätä epäkohtaa laiteta kuntoon oikealla tavalla.

Arvoisa puhemies! Tämä isyyslain pykälä myös tulee kumota siten, että muutos mahdollistaa myös vuosina 2016—2020 vahvistettujen virheellisten isyyksien korjaamisen, siis nykyisen lain voimaantulon jälkeen tapahtuneiden isyyksien korjaamisen.

Puhun nyt yksityiskohtaisesti voimassa olevasta laista, vaikka tiedämme, että eduskunnan käsittelyssä on hallituksen esitys vanhemmuuslaiksi. Toiveeni on, että lakivaliokunta ja eduskunta käsittelyssään huomioivat tämän lakialoitteen hengen ja perimmäisen tarkoituksen, sillä edellä mainittu pykälänumero varmastikin muutoinkin muuttuu uuden lain myötä.

Nyt voimassa oleva pykälä ei mielestäni täytä lainsäätäjän esivalmistelussa asetettuja tavoitteita vaan päinvastoin on lapsen edun ja lapsen oikeuksien vastainen. Yleisen oikeuskäsityksen mukaankin lapsen etu siis täytyy parhaiten silloin kun juridisena isänä on oikea biologinen isä. Keinotekoinen aikaraja ei ole tarpeellinen lapsen aidon edun mukaisen tapauskohtaisen harkinnan tekemiseen, koska käräjäoikeuden on käsiteltävä sille toimitettu kanne isyyden korjaamisesta ajankohdasta huolimatta. Voimassa olevan isyyslain valmisteluaineistossa on sanottu lain tarkoituksen olevan virheellisten isyyksien korjaaminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, mutta esityöt eivät puhu sen puolesta, että virheellinen isyys tulisi pysyttää väärällä henkilöllä määräjän täytyttyä. Jos virheellinen isyys siis jää voimaan, lapsi täysi-ikäiseksi tultuaan joutuu itse selvittämään syntyperänsä. En usko, että tämä on kenenkään mielestä tavoiteltava tilanne. Keinotekoinen aikaraja on riskitidiidassa lastensuojelulain keskeisten periaatteiden kanssa.

Isyyslain 44 § toimii tällä hetkellä siis vastoin lainsäätäjän tarkoitusta, kun käräjäoikeudet jättävät kanteet käsittelemättä ja vahvistavat juridiset isyydet, joihin ei liity biologista eikä sosiaalista isyyttä. On tiedossa, että jotkut asiantuntijat ovat sitä mieltä, että isyyttä ei tulisi muuttaa kahden vuoden määräjän täytyttyä. Tätä perustellaan lapsen edulla. Olen eri mieltä. Lapsen etu ei voi olla valheessa eläminen. Jos yleisesti tiedetään, että isäksi tuomittu ei ole oikea isä, ei ole kenenkään etu eikä erityisesti lapsen etu, että yhteiskunta ja lakimme pakottavat elämään valheessa ja teeskentelemään, että väärä henkilö on lapsen isä. Kun ei ole isä eikä elä perheessä, ei tämä isyyteen pakottaminen voi olla oikein. Väärin perustein isäksi määrätty tuomitaan elatusmaksuihin, ja hänen kuollessaan perinnöt ynnä muu menevät ventovieraalle henkilölle. Kysyn: kenen mielestä tämä on oikein?

Arvoisa puhemies! Hyväksymällä tämän lakialoitteen eduskunta osoittaisi, että lasten etu on arvioitava näissä tapauksissa nykyistä paremmin ja että virheelliset isyydet tulee voida korjata. Tämän voimassa olevan pykälän ja sen tiukan tulkinnan johdosta maassamme on tälläkin hetkellä tapauksia, jotka aiheuttavat osallisille kärsimystä. Aikarajan poistaminen vahvistaa kaikkien osapuolien oikeuksia. Toivon, että eduskunta käyttää valtaansa ja sitä viisautta, joka täällä vallitsee, ja yhtyy lakialoitteen esitykseen isyyslain 44 §:n kumoamisesta tai sen hengen sisällyttämisestä tulossa olevaan vanhemmuuslakiin.

Arvoisa puhemies! Totean lopuksi vielä, että eduskunnan enemmistö on allekirjoittanut tämän lakialoitteen. Kiitän kaikkia allekirjoittajia, ja toivon, että lakivaliokunta ja eduskunta päätöksenteossään huomioivat tämän eduskunnan enemmistön tahdon.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Päivi Räsänen poissa — edustaja Ari Koponen, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2021 vp

18.50 **Ari Koponen ps:** Arvoisa puhemies! Tämä on yksi voimassa olevan lainsäädännön erikoisuuksia, joita on maalaisjärjellä ajateltuna aivan mahdoton ymmärtää. Edellisen isyylain uudistuksen ensisijainen tavoite oli lapsen oikeuksien turvaaminen. Lain mukaan lapsen etu toteutuu parhaiten, kun oikeudellisena isänä on biologinen isä. Mielestäni ei siis ole mitään perusteltua, kunnollista syytä, miksi isyyden korjaamiseen pyrkivän kanteen nostamista koskeekin määräaika. Ymmärrän, että vanhemmuutta koskevat kiistat tulisi saada ratkaistuksi mahdollisimman pian syntymän jälkeen, mutta joissain tapauksissa isyyden kumoaminen voi olla lapsen edun näkökulmasta myönteistä. Jos vanhemmuudesta on riitaa, ei se korjaannu pakottavalla lainsäädännöllä tai väärillä tuomioilla ainakaan lapsen edun mukaisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

18.51 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Lämmin kiitos edustajakollega Kopralle tästä lakialoitteesta. Tässä ollaan lasten puolella ja isien puolella ja hyvä niin. Edustaja Kopra on tämän asian parissa tehnyt paljon työtä.

Meillä on ollut julkisuudessa tämä tapaus Marko, joka on tietysti koskettanut meistä isistä aika monia, ja luulen, että aika montaa lastakin se koskettaisi, jos tämän tarinan sisällön lapset ymmärtäisivät.

Meillä oli aikanaan tapaus Mikael Jämsänen, joka esiintyi omalla nimellään julkisuudessa. Sitä tilannetta pystyttiin korjaamaan, mutta ei toki takautuvasti. Siinä isä jäi ilman omaa lastaan, ja toivottavasti se laki nyt sitten estää nämä vastaavat tapaukset tulevaisuudessa.

Virheelliset isyydet tulee minun mielestäni voida korjata koska tahansa, kun siihen ilmenee epäily tai syy. Ei se ole kiinni mistään määräajasta, ja ei ole koskaan lapsen edun mukaista elää valheessa, niin kuin edustaja Kopra tuossa omassa esittelypuheenvuorossaan esille toi.

Nämä asiat ovat saaneet tässä eduskunnassa laajaa kannatusta, yli sadan kansanedustajan kannatuksen nyt tämä lakialoite, mutta myös lukuisia kertoja. En ole kuullut, että kukaan kansanedustajista olisi sanonut, että minä en tätä kannata, että tämä väärä korjattaisiin, ja nyt vetoankin kyllä Sanna Marinin hallitukseen, että tämä asia viedään pikaisella, määrätietoisella otteella läpi. Jos se vaatii ministeriöltä lainsäädäntövalmistelua, niin eduskunnan pitää tämän lakialoitteen käsittelyn myötä hallitukselta ja ministeriöltä sitä edellyttää ja niin huolehtia, että me voimme tämän korjauksen tehdä ja olla lasten ja isien puolella.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heikkinen, Hannakaisa, olkaa hyvä.

18.53 **Hannakaisa Heikkinen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia, edustaja Kopra, tämän lakialoitteen esittelystä ja ennen kaikkea siitä, että olette perusteellisesti tähän asiaan paneutuneet ja ryhtyneet toimeen. Minä kuulun siihen eduskunnan enemmistöön, joka on tämän lakialoitteen allekirjoittanut.

Tämä kahden vuoden määräaika tässä isyyden korjaamisessa tuntuu tänä päivänä ihmeelliselle, varmaankin ihan kaikkina aikoina ihmeelliselle, mutta tämmöisenä aikana, kun tuntuu, että meillä olisi kaikki mahdollisuudet korjata älyttömyyksiä ja näin maalaisydämellä ajateltuna asioita, jotka ovat selkeästi lapsen isän ja myös äitien, terveitten van-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2021 vp

hempien ja hyvinvoivien ihmisten oikeustajun vastaisia. Haluaisin kysyä edustaja Kopralta, kun meillä tässä on mahdollisuus keskusteluun, että kun te olette perehtynyt tähän asiakokonaisuuteen, niin minkälaisia perusteluja te olette kuulleet, että miksi tämä kahden vuoden määräaika on. Ja toinen asia, koska lämpimästi toivon, että pääsemme tässä asiassa positiiviseen, haluttuun lopputulokseen ja saadaan tämä asia korjattua, niin oletteko kuulut näkökantoja ministeriön, ministerin suunnasta, että onko tälle esteitä vai voitaisiinko tämä asia hoitaa päätökseen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

18.55 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Tämä edustaja Kopran tekemä esitys on hyvä, ja olen itsekin sen allekirjoittanut. Väistämättä itselleni tuli tämä mieleen, kun hallitus teki esityksen pakkoavioliiton purkamisesta. Mielestäni isyyteen pakottaminen on paljon suurempi ihmisoikeusloukkaus kuin avioliittoon pakottaminen. Tässä on kuitenkin kyseessä sekä lapsen että isän etu. Eihän missään tapauksessa — kuten tässä esillä olleessa tapauksessa, mikä nyt on, Markon tapauksesta on puhuttu — voi olla lapsen etu, että joku pakotetaan isäksi, vaikka on tiedossa, että hän ei ole isä, ja Suomen lainsäädännöllä ei ole mahdollisuutta purkaa tätä isyyttä. Tämä on ihan käsittämätöntä, että tulee vuosikausien elatusvelvollisuus maksettavaksi lapselle, joka ei ole biologisesti oma, ja loppuviimeksi tämä päättyy siihen, että tämä taitaa olla vielä perimässä tätä Markoa Suomen lainsäädännön perusteella.

Kyllä lainsäädännön pitää olla oikeudenmukaista. Ei voi olla niin, että tämä tarttuu jonhonkin kahden vuoden määräaikaan isyyden purkamisesta. Tämä on väärin.

Mikä ei ole oikeus eikä kohtuus, ei voi olla lakikaan. Tämä edustaja Kopran tekemä aloite pitää ajaa läpi niin, että päästään eroon tämmöisistä pakkoisyyteen johtavista ongelmista. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

18.57 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Kiitän myös edustaja Kopraa tämän aloitteen tekemisestä ja tämän asian sinnikkäästä esillä pitämisestä. Olisin myös kiinnostunut siitä, että kun tämä nyt ei muistini mukaan ole ensimmäinen kerta edes tällä kaudella, kun tästä asiasta keskustellaan tässä salissa, ja siitä on varmaan ollut aikaisemminkin laajasti kannatettuja aloitteita, niin mikä siinä on, että nämä aloitteet eivät nyt eduskunnassa ole sitten kuitenkaan edenneet, kun tämän ihmeellisemmästä asiasta tai suuremmasta lakimuutoksesta ei ole kysymys.

Myöskin edustaja Mäenpään tavoin vetoaisin tähän tuomarin ohjeeseen, jonka mukaan se, mikä ei ole oikeus tai kohtuus, ei voi olla lakikaan. Haluaisin kuulla, onko jonkun mielestä, ylipäänsä kenenkään mielestä oikeus ja kohtuus se, että isyyden määrittely on käytännössä ehdoton kahden vuoden määräajan jälkeen ja sen nimenomaan tekee oikeuskäytäntö — eli lakipykälähän ymmärtääkseni teoriassa tälläkin hetkellä mahdollistaisi sen asian käsittelyn poikkeuksellisissa olosuhteissa sen kahden vuoden aikarajan jälkeen. Ja kun ymmärtäisin, että lainsäätäjän tarkoitus tässä pykälämuotoilussa on alun perinkin ollut se, että jos tulee tällainen tilanne, että esimerkiksi geneettisellä varmuudella voidaan todeta, että isäksi määrätty henkilö ei ole lapsen isä, niin sellaisessa tilanteessa tämä isyys voitaisiin purkaa jo nyky-lainsäädännön nojallakin, niin miksi on näin, että sitä ei voida pur-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2021 vp

kaa. Miksi oikeuskäytäntö on se, että edes geneettinen varmuus ei riitä? Miten oikeuskäytäntö voi olla sellainen, että varmuudella, käytännössä varmuudella totuudenvastaiseksi tiedetty asia virallistetaan tuomioistuimessa tai sen virallistamista ei pureta, ja siitä seuraa nämä kaikki perheoikeudelliset elatusmaksuvelvollisuudet ynnä muut asiat päätyen aina sinne perintöoikeuteen saakka, elikkä jopa tämän vääryydellä tuomitun henkilön kuoleman jälkeenkin tällä asialla on vaikutusta hänen perikuntaansa, kenties hänen oikeisiin biologisiin jälkeläisiinsä. Eli miksi tämä asia nyt ei ole vielä eduskunnassa korjaantunut näistä aloitteista huolimatta, sen minä haluaisin kuulla.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, Ari, olkaa hyvä.

18.59 **Ari Koponen ps:** Arvoisa puhemies! Täytyy itsekkin vielä kiittää edustaja Kopraa tästä lakialoitteesta: tämmöinen yli sadan edustajan allekirjoittama aloite ei tapahdu hetkessä vaan vaatii asiaan paneutumista ja työtä sen eteen, että nimet saadaan kasaan. Kyllä tämmöinen on tietynlaisia valonpilkahduksia täällä eduskunnassa, se, että tämmöinen lakialoite saa niin laajan tuen ja vielä yli puoluerajojen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kopra, olkaa hyvä.

19.00 **Jukka Kopra kok:** Arvoisa puhemies! Erityisesti tässä heti kärkeen haluaisin kiittää edustaja Koposta siitä merkittävästä tuesta ja työstä, jonka hän on tämän lakialoitteen eteenpäin viemiseksi kanssani tehnyt, ja jos tämän olisi voinut kollektiivisesti kahteen pekkään allekirjoittaa, niin meidän molempien nimet tässä aloitteen pohjalla kyllä näkyisivät. Että kiitos, edustaja Koponen, tästä tuesta — arvostan sitä.

Erityisesti haluaisin kiittää läsnä olevia kollegoita kannustavista puheenvuoroista. Toivon, että tämä henki, joka tässä keskustelussa on, ulottuisi sitten varsinaiseen päätöksentekoon asti ja tämä aloite menestyksellä etenisi.

Edustaja Heikkinen kysyi tästä, että millä nämä asiantuntijat sitten perustelevat sitä, että tämä kahden vuoden määräaika pitäisi olla olemassa. Se ei ole minullekaan täysin valjennut. Siis se peruste on sanallisesti, että lapsen etu kuulemma vaatii sitä, mutta miksi lapsen etu vaatii sitä, että valheellinen isyys pidetään voimassa, sitä en ole vielä itsekään ymmärtänyt. Niin että varmaan täytyy vielä lisäopintoja tässä asiassa harjoittaa, josko se sitten valkenisi. Minun mielestäni totuus on ainoa, mihin tässä asiassa voidaan pyrkiä, ja ei ole kenenkään etu, ei lyhyellä eikä pitkällä aikavälillä, että lainsäädäntöjärjestelmä ja yhteiskunta edistävät valheellisen tilanteen syntyä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.